

Nr 53

Av herr Werner m. fl., *angående användningen av statliga anslag till utvecklingsbistånd.*

(Lika lydande med motion nr 36 i Första kammaren)

Frågan om världens försörjning är utan tvekan ett av mänsklighetens mest angelägna ärenden just nu. De som menar att vi inom något årtionde står mitt uppe i befolkningsexplosion och hungerkatastrof kritiserar ofta för att vilja skapa undergångsstämningar, som är emotionellt betingade och inte befrämjar viljan att hjälpa.

Det finns emellertid anledning förmoda, att de framstående vetenskapsmän och politiker som i dag talar varningens ord om den tilltagande nöden i världen har goda grunder för sina prognoser. I saklighetens intresse måste man informera om förhållanden i dagens och morgondagens värld även om det för tanken till katastrof.

"Alla korttidsprognoser pekar på världskatastrof" sade professor Gunnar Myrdal i sitt högtidstal vid FAO:s årskongress i Rom november 1965. "Om inte de rika länderna omgående sätter in alla sina möjligheter i uppgiften att undsätta de svältande i 'den tredje världen' och genom en omfördelning av de tillgängliga resurserna söker lyfta de fattiga nationerna kommer stora delar av världen att om tio år uppleva en katastrof av sådan storleksordning, att hela västvärldens fred och stabilitet hotas."

I detta sammanhang är också professor Georg Borgström värd att citera (föredrag i Stockholms FN-förening mars 1966): "Trots utomordentliga ansträngningar och imponerande prestationer inom både jordbruk och teknik håller mänskligheten på att förlora kapploppningen mellan livsmedelsproduktion och befolkningstillväxt. — — — Vi skall inte tro att vi kan förbli sittande på parkett, medan världens största drama eller tragedi utspelas på världsscenen. Vi kommer att bli berörda vare sig vi vill eller inte. Åskådarplatserna kommer att stormas."

Till Myrdals och Borgströms föga ljusa framtidsvisioner kan man lägga det sakliga konstaterande, som nyligen gjordes av presidenten i FAO, den minst av allt sensationssökande indiern dr B. R. Sen: "De närmaste 35 åren kommer att bli världshistoriens hittills mest kritiska år."

Trots dessa talande vittnesbörd av män med stor insikt i den aktuella problematiken är opinionen för u-landshjälp ingalunda överväldigande i vårt land. Snarare kan man förmärka en tilltagande likgiltighet och på många håll en direkt ovilja. Till en del torde detta bero på att man inte helt hyser förtroende för de statliga biståndsprojekten och deras administration. De misstag som gjorts har ofta fått stor

publicitet medan framgångsrika insatser passerat i tysthet. Fortfarande kan emellertid berättigad kritik riktas mot effektiviteten i administrationen, då främst vad gäller samordningen av hjälpprojekten och utbildningen av u-landsarbetare.

I detta sammanhang har man ofta gjort jämförelser med missionens insatser. Även med sin klart religiösa målsättning torde missionen liksom övriga humanitära frivilligorgan röna stort förtroende från nästan alla folkgrupper i vårt land. Det är också självklart att organisationer som i flera årtionden verkat i utvecklingsländer måste ha stora förutsättningar att ge hjälp på rätt sätt. Missionens representanter är sedan många år väl förtrogna med folket, språket, de religiösa sedvänjorna och inte minst de reella behoven. Det är intressant att notera hur missionen och de humanitära frivilligorganen just nu röner en icke förut anad uppskattning inte bara av folk i gemen utan också på politisk toppnivå.

Vad gäller utbildningsbistånd till utvecklingsländerna finns anledning att citera professor Myrdal, som i sin bok "Problemet Sverige hjälper" (1961) skrivit följande: "Jag skulle vilja rekommendera att man i detta sammanhang tar lärdom av missionärernas sätt att arbeta. De har lång erfarenhet av hjälp till underutvecklade länder, fastän det aldrig talats så mycket om det. Under årtiondenas lopp har de samlat ihop medel mycket större än någon ens hoppats kunna nå med de nu pågående insamlingarna. Och de har gjort detta utan väsen och åthävor — utan avlönade reklamexperter och public-relationsmän, utan utstuderade slogans, affischer och utställningar, utan arrangerade uttalanden av framstående och populära personer på skilda fält och utan det stora pådraget av informations- och åsiktsindustrin och de 'fyrtyo folkrörelserna och intresseorganisationerna'. Både i medelsinsamlingar och medelsanvändningen har de visat en föredömlig, gammaldags sparsamhet."

Utrikesminister Torsten Nilsson yttrade i en andrakammardebatt (II 21:25 1967). "Det ligger i sakens natur att missionen på de områden där den verkar har låga administrationskostnader, bl. a. tack vare insatser av frivillig eller lågt betald arbetskraft." Utrikesministern anförde vidare svårigheten att göra jämförelser mellan kostnaderna för förvaltningen av statens och missionens bistånd, men "en sådan jämförelse behövs heller inte för att motivera statligt stöd till den del av missionens verksamhet som är direkt utvecklingsfrämjande. Regeringens avsikt är att sådant stöd skall lämnas också i fortsättningen". Vidare accentuerade utrikesministern den tillgång idealiteten utgör: "Det är inte bara fråga om pengar utan det är också en fråga om idealitet, och den idealiteten har enligt mitt förmenande missionsrörelserna lyckats mobilisera. Om man skulle kunna sträcka ut denna mobilisering till andra grupper av vår befolkning har jag ingenting emot detta."

Samma tankegång återkommer i statsrådet Alva Myrdals anförande vid fjolårets kyrkliga möte i Malmö, där hon uttryckte sin varma uppskattning av missionärernas insatser (Kyrkan i världen, s. 56–57, Stockholm 1967). "Om personer med missionserfarenhet i större utsträckning rekryterades som experter i det offentliga biståndsprogrammet, skulle enligt min mening stora insatser kunna inhöstas. — — — Särskilt värdefullt synes det mig vara att i samtliga våra experters livsstil få ett starkt inslag av missionärernas moral. De ha ställt sig in under etiska krav, som det kanske

är svårt för vanliga dödliga att uppfylla, men som i många hänseenden just gentemot u-länderna synes mig oeftersomliga.”

En samverkan mellan missionen och det statliga biståndsorganet kan motiveras inte bara därav att missionen fullt ut kan göra lika värdefulla biståndsinsatser i form av skolor, sjukhus o. d. som de statliga organen. Genom den evangeliserande verksamheten, som bl. a. går ut på att förmedla en demokratisk människosyn och de värderingar som hör samman med den kristna människoupfattningen, bereder missionen väg för alla slag av positivt utvecklingsarbete. Utrikesminister Nilsson förordar också samverkan mellan missionen och det statliga biståndet: ”Faktum är att missionsförbunden kompletterar”, skulle jag kunna säga, ”den verksamhet som de statliga organen bedriver ute på fältet, och en sådan komplettering är ju ur alla synpunkter önskvärd.”

Till dessa uttalanden om missionen gjorda av våra främsta företrädare för svensk utrikespolitik och internationell representation skulle kunna fogas en rad liknande uttalanden från både politiskt och vetenskapligt håll. Läger man sedan till allmänhetens ovan anförda tveksamhet beträffande det statliga biståndet men ofta uttalade förtroende för missionsinsatserna synes det vara klok politik att i ännu mycket högre grad än vad hittills skett kanalisera det statliga biståndet genom missionen och de enskilda humanitära organisationerna.

Med tanke på citerade uttalanden av politiker på högsta nivå skulle man måhända tro att vårt statliga biståndsorgan SIDA redan beretts möjlighet till en synnerligen omfattande samverkan med missionen. Det är från de enskilda humanitära organisationerna allmänt omvitnat att ett mycket förtroendefullt samarbete f. n. äger rum mellan SIDA och nämnda organisationer, men den ekonomiska ram inom vilken samarbetet sker är förbluffande blygsam. I 1966/67 års budget anvisades 3 milj. kr. I maj 1967 förelåg ansökningar från enskilda organisationer på 15 milj. kr. Följande budgetår 1967/68 höjdes anslaget till 6 milj. kr. vilket belopp nästan helt var in-tecknat i december 1967 (5 765 219 kr.) trots att nya ansökningar om cirka 1,5 milj. kr. då förelåg. Naturligtvis har samtliga ansökningar från de enskilda organisationerna gällt sådana hjälpprojekt som är av allmänmänsklig icke-religiös och neutral karaktär. Trots de stora möjligheter som erbjödes staten att utnyttja missionens och liknande organisationers mindre kostsamma administration och mångåriga u-landserfarenhet till effektiva biståndsinsatser upptar årets petita endast oförändrat anslag 6 milj. till denna verksamhet. De ovan citerade berömda orden av framstående statsråd och åtskilliga andra politiker om missionen borde förplikta till betydande förbättringar för enskilda organisationer.

Enligt OECD-ICVA Directory (Development Aid of non-governmental non-profit organisations. Paris 1967) uppgick de svenska frivilligorganens insatser i u-länderna år 1965 till cirka 66 milj. kr. De humanitära enskilda hjälpporgan, som har anknytning till religiösa organisationer anför, att de under nuvarande betingelser i sina aktuella planeringar upptar neutrala investeringar för mer än 55 milj. kr. Utan tvekan vågar man påstå att hjälpprojekt som här avses är planerade och kontrollerade av bästa sakkunskap och i samförstånd med myndigheter i de länder

där ifrågavarande hjälporgan sedan länge verkat. Skulle riksdagen besluta att på allvar använda missionerna och därmed jämställda hjälporgan som kanaler för statlig biståndsinsats, skulle också avsevärt högre belopp än nu angivna kunna omsättas utan nämnvärd utbyggnad av frivilligorganisationernas administrationsapparat. I detta sammanhang kan nämnas att Svenska Kyrkans u-landshjälporgan, Lutherhjälpen, som av samtliga svenska enskilda hjälporgan f. n. gör de största ekonomiska insatserna i u-länderna, för sin administration endast förbrukar 5 procent av insamlade medel.

Med stöd av vad ovan anförts hemställas,

att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte hemställa att sådana åtgärder vidtages att SIDA tillförsäkras möjligheter att inom ramen för anslaget till fältverksamhet förmedla utvecklingsbistånd genom enskilda organisationer såsom missionen till ett belopp om 30 000 000 kr. och därvid beakta vad i motionen anförts.

Stockholm i januari 1968

Mårten Werner (h)

Gunnar Oskarson (h)

Filip W. Fridolfsson (h)

Carl Eric Hedin (h)

Erik Magnusson (h)
i Tumhult

Bertil Rubin (mbs)

Nr 54

Av herrar Enskog och Berglund, om ökad utbildning och forskning inom datatekniken.

(Lika lydande med motion nr 37 i Första kammaren)

Stockholm den 16 januari 1968

C.-G. Enskog (fp)

M. Berglund (fp)
